

De Telegraaf KUNST & CULTUUR

■ BOEK

TYPISCH ORANJE
Krikke Special Books bracht al eerder in de pocketreeks *Dat is nou typisch...* een serie uit over Engelsen, Italianen en Zweden. Nu is er een uitgave met voetbalverhalen. In de serie nemen verschillende voetballers een fenomeen onder de loep. Zo laat Jurrey van de Voorn, persvoorlichter van het Olympisch Stadion, zijn licht schijnen op het Oranje-team. In *Dat is nou typisch Oranje* komen alle facetten van Oranje aan de orde. Hoe denkt men in het buitenland over Het Legioen? Wat waren de eerste grote successen? Maar ook de vraag: Hoe zien de Oranje-fans zichzelf? Marcelle van Hoof (Ajax Magazine en bekend supporter) geeft een haarscherp beeld van de heersende Ajax-cultuur in *Dit zijn nou typisch Ajaxieden*.
De Oranje-editie is een lekkere warming-up voor het EK 2012 en de Ajax-uitgave mag bij geen enkele Ajax-fan in de boekenkast ontbreken.
Ronneke van der Genugten
80 blz, € 6,95, Uitgeverij Krikke Special Books
Genre: Verzamel ★★★★★

TYPISCH ORANJE

ter van het Olympisch Stadion, zijn licht schijnen op het Oranje-team. In *Dat is nou typisch Oranje* komen alle facetten van Oranje aan de orde. Hoe denkt men in het buitenland over Het Legioen? Wat waren de eerste grote successen? Maar ook de vraag: Hoe zien de Oranje-fans zichzelf? Marcelle van Hoof (Ajax Magazine en bekend supporter) geeft een haarscherp beeld van de heersende Ajax-cultuur in *Dit zijn nou typisch Ajaxieden*.
De Oranje-editie is een

lekkere warming-up voor het EK 2012 en de Ajax-uitgave mag bij geen enkele Ajax-fan in de boekenkast ontbreken.
Ronneke van der Genugten
80 blz, € 6,95, Uitgeverij Krikke Special Books
Genre: Verzamel ★★★★★

Nederlands jeugdtheater triomfeert in New York

■ THEATER
door ESTHER KLEUVER

NEW YORK, maandag
„We zouden het hele seizoen wel kunnen vullen met Nederlands jeugdtheater als we dat zouden willen. Er is zoveel dat de moeite waard is”, vertelt een enthousiaste Mary Rose Lloyd, verantwoordelijk voor de programmering van het New Victory Theater in New York. De hele maand januari staat in het teken van *Zoem! New Dutch Theater*, met voorstellingen van Het Filaal, Stella Den Haag, Lejo en Theater Artemis.

Mary Rose Lloyd maakte in 1998 voor het eerst kennis met het Nederlandse jeugdtheater. „Ik zag *Venetie* van Stella Den Haag tijdens de Biennale du Théâtre Jeunes Public in Lyon en het was liefde op het eerste gezicht. Het was, zeker in die tijd, zo vooruitstrevend. Niet alleen qua artistieke keuzes, maar ook door het gebruik van video en multimedia. Het resultaat was hypnotiserend, dwingend, relevant en adembenemend. De Nederlandse theatermaker heeft altijd artistieke risico's durven te nemen en dat is bewonderenswaardig.”

Grimmig verhaal

Ook tijdens *Zoem!* mocht Stella Den Haag dus uiteraard niet ontbreken. Het afgelopen weekend speelde het gezelschap het muzikale sprookje *Repelsteeltje*. „Het is best een donker, grimmig verhaal over verdriet en spijt, maar de kinderen zaten op het puntje van hun stoel en namen het tot in de kleinste details in zich op”, vertelt Lloyd.

• Ramses Graus en Mirthe Klieverik van Het Filaal staan nu met de voorstelling *Mevr. Ophelia* in New York.

FOTO: JORIS VAN BENNEKOM

Wel vond er nog een kleine aanpassing plaats voordat het stuk in New York gespeeld kon worden. „Er zit een vrij suggestieve scène in waarin Esmeralda transformeert van een meisje tot een jonge vrouw. Zoals die in Nederland gespeeld wordt, kan dat hier echt niet. Men zou het seksueel te expliciet vinden voor een publiek van kinderen van acht jaar en ouder.” Toch ziet Lloyd dat er ook in haar eigen land steeds meer taboe doorbrekend wordt gewerkt. „Nederlandse makers hebben decennia lang voorop gelopen in het bespreekbaar maken van onderwerpen die in het Amerikaanse theater nog taboe waren voor een jong publiek. Toch zie je hier nu ook steeds meer groepen en schrijvers die thema's als seks, drugs, dood en misbruik durven aan te kaarten in hun voorstellingen.”

Voor de programmering van *Zoem!* werd Mary Rose Lloyd bijgestaan door het Nederlandse Consulaat in New York en het Theater Instituut Nederland in Amsterdam. Dat resulteerde in de selectie *Repelsteeltje* van Stella Den Haag, *Mevr. Ophelia* van Het Filaal, *Hands Up!* van Lejo en *Woeste Hoogten* van Artemis. „Ik wilde zoveel mogelijk variatie in werk voor diverse leeftijdsgroepen, maar daarbij was ik natuurlijk ook gebonden aan de voorstellingen die beschikbaar waren. Bovendien was ik op zoek naar unieke bewerkingen of bekende verhalen om een eventuele taalbarrière op voorhand al te slechten.”

„Er is natuurlijk nog veel meer moois te halen in het Nederlandse theater, maar deze vier gezelschappen vertegenwoordigen wat mij betreft een goede selectie. Ze waren de juiste mix op het juiste moment. We hopen dat we nog heel veel jaren het beste dat het Nederlandse jeugdtheater

te bieden heeft, mogen blijven presenteren.”

„*Zoem! New Dutch Theater* duurt nog t/m 29 januari 2012. Info: www.newvictory.org”

Theo Maassen schittert in Doodslag

■ FILM door ANNET DE JONG

AMSTERDAM, maandag
Bij de Toneelschool in Maastricht zullen ze zich nog wel eens achter de oren krabben dat ze indertijd Theo Maassen hebben afgewezen. De cabaretier heeft zich inmiddels ontwikkeld tot volwaardig acteur. Zijn eerste hoofdrol, in Pieter Kuijpers' thriller *TBS* leverde hem meteen een nominatie op voor een Gouden Kalf. Voor de hoofdrol die hij nu speelt in de nieuwe Nederlandse film *Doodslag* gaat hij hem wellicht ook echt krijgen. Zijn veelkantige personage Max is er een dat je niet licht vergeet.

„Die man is complex, dat is mooi om te spelen. Hij is een hardwerkende, brave kerel die de pech heeft dat hij iemand doodslaat. Ik moet zeggen dat ik door Pieter Kuijpers echt heb leren doseren. Hij is een uitstekende spelregisseur. Wat ik nu vaker doe is het publiek laten raden wat ik denk, wat

er door mij heengaat. Dat is veel spannender, die ruimte voor interpretatie.”
Maassen is trots op de film. Het idee kwam van hem, Marcel Lenssen schreef het scenario, maar Maassen en Kuijpers bemoeiden zich er actief mee. „We leven in verwarrende tijden en dan hebben mensen de neiging om simplistisch te gaan denken. In de film proberen we dat te laten zien. Max is een sukkel die niet van zich afbijt, maar als hij dat wel doet, is hij dan een held of een misdadiger? Zo simpel is het niet.”
In *Doodslag* wordt alles

„De hufters, dat zijn altijd de anderen”

voortdurend omgedraaid. Iedereen heeft gelijk, en ook weer niet. Maassen is gefascineerd door het thema. „Ik ben nu mijn zevende programma aan het spelen en er zijn zeker parallellen met de film: populisme, hufterigheid, manipulatie. Een graadmeter van hoe het met een land gaat is volgens mij toch hoe we met elkaar omgaan op straat. En dat is niet per se de werkelijkheid die je in de kranten leest. Wat ik in mijn programma ook onderzoek is in hoeverre ik zelf deug. Misschien deug ik niet,

maar ik doe wel vreselijk mijn best. Max deugt in de kern wel, doet ook zijn best, maar toch doet hij iets verschrikkelijks.”

Dilemma's

De cabaretier ergert zich aan de ferme uitspraken die mensen doen, alsof er altijd een simpel antwoord is op morele dilemma's. „Zoals: als er een inbreker in je huis komt, moet je hem kunnen neerslaan. Prem zei zelfs in *De Wereld Draait Door* dat je een inbreker mag doodslaan, en dat is nota bene iemand die zelf jurist is. Dat gaat heel ver. De werkelijkheid is gecompliceerder. In de film proberen we die complexiteit weer te geven. Dat iedereen gelijk heeft en ook weer niet, en dat er in iedereen een potentiële hufter schuilt. Max heeft eigenlijk ook heel veel pech. Hij deelt een keer een klap uit en slaat iemand dood, toevallig ook nog een Marokkaan. Moet je je voorstellen wat er was gebeurd als die keeper van AZ die hooligan Wesley twee trappen gaf hem per ongeluk had doodgetrapt. Had men hem

dan nog gesteund, ook al was het niet zijn bedoeling?”

Held of hufter, of allebei, in de film *Doodslag* kan het. „Het is moeilijk om te zeggen wie de grootste hufter is in de film”, zegt Maassen, „hoewel die cabaretier Felix (gespeeld door Gijs Scholten van Aschat) wel echt heel fout is. Maar veel personages zijn invoelbaar, in al hun hufterigheid, het is geen fantasy-film, dit is zoals het echte leven.” Felix slaagt erin de publieke opinie te manipuleren, en dat gaat ook de bankiers en de mensen die de bankiers de ruimte hebben gegeven om de economische crisis te veroorzaken. De samenleving in handen van hufters? Wij zijn de samenleving.”

Dodehoekspiegel

Omdraaiing is een belangrijk gegeven in de film, net als in de cabaretprogramma's van Maassen. „Wat ik leuk vind is om de chaos in de wereld te ordenen en de boel dan weer door elkaar te gooien. De orde is een simplificatie van de werkelijkheid. Ik hou de mensen het liefst een dodehoekspiegel voor, ik wil ze laten kijken

vanuit een ander gezichtspunt.”

Maassen's conclusie is dat niemand helemaal gelijk heeft. „De definitie van hufter is volgens mij die gelijkheidsberigheid. Als je denkt dat je gelijk hebt, word je heel intolerant naar anderen. De hufters zijn altijd de anderen. De film begint met een citaat van Mark Rutte: 'We moeten de samenleving terugveroveren op de hufters.' Die hufters, dat zijn wij allemaal zelf, dat zijn ook de bankiers en de mensen die de bankiers de ruimte hebben gegeven om de economische crisis te veroorzaken. De samenleving in handen van hufters? Wij zijn de samenleving.”

Maassen zit stiekem al te azen op zijn volgende grote filmrol. „Pieter wil graag een film maken over Nederlandse militairen die in Srebrenica hebben gevochten en die kampen met een post-traumatisch stressyndroom. Als het draagt mag ik misschien meedoen. Dat zou te gek zijn.”

Doodslag draait vanaf 12 januari in de bioscoop.

• Winnares Annet van der Zijl. FOTO: DIJKSTRA

Gouden Ganzenveer voor Van der Zijl

Schrijfster en historica Annet van der Zijl krijgt de Gouden Ganzenveer 2012. De cultuurprijs wordt jaarlijks uitgereikt aan iemand die veel betekend voor het geschreven woord in Nederland. Van der Zijl is bekend van bestsellers als *Sonny Boy* en *Anna*. Ook schreef ze een biografie over prins Bernhard.

Volgens de jury is Van der Zijl 'erin geslaagd biografieën te schrijven die wetenschappelijk verantwoord zijn en ook een breed publiek aanspreken. Mede dankzij haar is de biografie niet meer ondergewaardeerd in ons land', luidt het oordeel.
De Gouden Ganzenveer werd voor het eerst toegekend in 1955, bij het 75-jarig bestaan van de Koninklijke Nederlandse Uitgeversbond.

Eerdere winnaars van de Ganzenveer zijn onder anderen Remco Campert, Adriaan van Dis en Jan Blok. Op 5 april krijgt Annet van der Zijl de prijs uitgereikt.

Drie akkoorden

Het stond onlangs nog boven een interview met de Limburgse punkband De Heideroosjes: 'drie akkoorden en de waarheid'. Naar een nummer op hun afscheidsalbum die keer. Maar het gezegde werd door de jaren heen eerder aangehaald in interviews. En een paar weken na het Heideroosjes-verhaal opnieuw, in gesprek met singer-songwriter Blaauw. „Wie zou dat eigenlijk verzonnen hebben?”, krabde die zich achter de oren nadat de pophistorische woorden hem ontvielen.

Voor hem en alle andere muzikmakende mannen (want die zeggen het, nooit de heupwiegende dames): het adagium 'three chords and the truth' mag worden toegedicht aan Harlan Howard. Een relatie onbekende maar belangrijke Amerikaanse songsmid wiens carrière zich uitstrekt over zes decennia. Als kind raakte hij verknocht aan de radiouitzendingen vanuit countrywalhalla *The Grand Ole Opry*. Niet vanwege de zoge-

naamde 'line-dance' country. Als jochie al werd hij getroffen door de jammerende cowboys met hun lofliederen op misère. Zij die muziek maakten over het échte leven, die de harde waarheid bezongen. Dat en drie akkoorden, meer heb je niet nodig voor een countrynummer, heeft de jonge Howard toen bedacht. En hij kreeg zijn gelijk. De man voorzag uiteindelijk zo lang zoveel countrysterren van liedjes dat het hem een steek in de Country Hall of Fame opleverde in 1997, vijf jaar voor zijn overlijden.

Men vraagt zich wel eens af of er zo iets als een succesformule bestaat in de popmuziek, wetenschappelijke toepasbare hitzekerheid. Hopelijk niet. Maar misschien is 'drie akkoorden en de waarheid' daarom wel zo'n populaire uitspraak geworden. Omdat nog nooit iemand dichter bij zo'n formule is gekomen dan Harlan Howard, hoe abstract de zijne ook luidt.
Bart Wijlaars

Het Amerika van Sternfeld

■ FOTOGRAFIE

'Every picture tells a story' zegt het lied. Voor het werk van fotograaf Joel Sternfeld gaat dat zeker op. Hij was een van de eerste kunstfotografen die experimenteerden met kleur. Mogelijk was dat de reden waarom hij lang onderbelicht is gebleven: kleurfotografie werd destijds gezien als iets voor mode of reclame.

• Studenten in de lunchpauze op Wall Street, New York, 1987. FOTO: JOEL STERNFELD

Het eerste deel van de expositie in Foam behelst vroeger werk, dat hij maakte met een kleinbeeldcamera. Echte straatfotografie van het Amerikaanse dagelijks leven. Bij vrijwel elke foto dringt zich de vraag op naar de context, het verhaal erachter. Bizarre tafelen.

ra, dwars door de VS. Op groot formaat afgedrukt straalt hier het vakmanschap er af. Opnieuw opmerkelijke plaatjes, zoals van de brandweerman die een pompooen koopt, terwijl op de achtergrond een huis in lichterlaaie staat. Of de gevolgen van een aardverschuiving: een in het gat gestorte auto. Maar let ook eens op de triest geknakte riolering. En op het uitgekende spel van de horizontale lij-

nen.

Bertjan ter Braak
De expositie van Joel Sternfeld is t/m 14 maart te zien in het Fotografiemuseum Foam, Keizersgracht 609 Amsterdam. Info: www.foam.org ★★★★★

De Telegraaf 8 weken voor € 28,-

Ja, ik ga in op uw voordelig aanbod en neem een proefabonnement.

Naam: M V

Straat:

Postcode: Plaats:

Telefoon:

E-mail:

Geboortedatum: T001-966T

Ik machtig De Telegraaf om eenmalig € 28,- af te schrijven.

Mijn bank/girot: Handtekening:

Stuur de ingevulde bon in een envelop zonder postzegel naar: De Telegraaf, Abonneeservice, Antwoordnr. 15701, 1050 VG Amsterdam. Of ga naar www.telegraaf.nl/abonnemen. Aanbieding alleen geldig in Nederland. Door ondertekening van deze bon verklaart u kennis te hebben genomen van en akkoord te gaan met onze algemene voorwaarden, te vinden op www.telegraaf.nl/abonnemen. Max. 2 proefabonnementen per huishouden per jaar.

De Telegraaf
De krant van wakker Nederland